

DE FARIZEEËR EN DE TOLLENAAR

In dit weekeinde (de 30ste zondag van het jaar) krijgen we in het evangelie van Lucas het volgende verhaal te horen: “Met het oog op sommigen die zichzelf rechtvaardig vinden en anderen minachten, vertelde hij (Jezus) de volgende gelijkenis. “Twee mensen gingen naar de tempel om te bidden, de een was een Farizeeër en de ander een tollenaar. De Farizeeër stond daar rechtop en bad bij zichzelf: “God, ik dank u dat ik niet ben als de andere mensen, die roofzuchtig en onrechtvaardig of overspelig zijn, en dat ik ook niet ben als die tollenaar. Ik vast tweemaal per week en draag een tiende van al mijn inkomsten af.” De tollenaar echter bleef op een afstand staan en durfde niet eens zijn blik naar de hemel te richten. In plaats daarvan sloeg hij zich op de borst en zei: “God, wees mij zondaar genadig.” Ik zeg jullie, hij ging naar huis als iemand die rechtvaardig is in de ogen van God, maar die ander niet. Want wie zichzelf verhoogt zal vernederd worden, maar wie zichzelf vernedert zal verhoogd worden.” (NBV)

Opvallend in deze gelijkenis is dat het gebed van de Farizeeër langer is dan dat van de tollenaar, maar dat de tollenaar in de tempel uitvoeriger beschreven wordt. In de ogen van de meeste Joden zijn de Farizeeën gerespecteerde mensen die nauwgezet de wet van Mozes en van God onderhouden. In Lucas worden zij vaak beschreven als onhebbelijk, ontoegankelijk en terughoudend ten opzichte van Jezus en zijn boodschap (maar niet altijd: Jezus at geregeld samen met Farizeeën en zij waarschuwden Jezus voor een complot van Herodes om Hem te doden). De Farizeeër in dit verhaal vast meer dan door de Joodse wet is voorgeschreven. Joden vasten meestal één keer per jaar op Jom Kippoer (de Grote Verzoendag) om God om vergeving te vragen, hoewel sommige godsvruchtige Joden wat meer vasten.

De houding van de Joden tegenover de tollenaars is vooral negatief omdat zij beschouwd worden als een verlengstuk van de machthebbers (de Romeinen) doordat zij belast zijn met de inning van de belastinggelden. Ze zijn niet geliefd omdat ze soms meer vragen dan in hun contract staat en dit geld in eigen zak steken (zie Zacheus)

De Joden zullen met verbijstering naar dit verhaal van Jezus geluisterd hebben omdat de tollenaars meestal als zondaars worden gezien. Hier worden ze door Jezus gezien als de toekomstige erfgenamen van het koninkrijk van God. Dat hadden ze nooit kunnen bedenken.

In deze gelijkenis gaat het om twee tegenstellingen: hoogmoed in de vorm van zelfrechtvaardiging en nederigheid. De Farizeeër is vooral negatief in beeld door zijn minachting voor andere mensen en de tollenaar. De les die Lucas ons meegeeft is dat wie zichzelf verhoogt vernederd zal worden en dat wie zich vernedert verhoogd zal worden.

PS. Telkens wanneer in het Nieuwe Testament over Dé Joden of Dé Farizeeën gesproken wordt, dient men te bedenken dat het nooit gaat over alle Joden of alle Farizeeën. De apostel Paulus was voor zijn bekering ook een Farizeeër.

SV

In: Andreasblad nr. 16. 26 oktober 2019